

Biblioteksplan för Torsby kommun

Antagen av, datum och §	
kommunfullmäktige 2015-09-29 § 121	
Reviderad, datum och §	Revideringen avser
Kommunfullmäktige 2019-02-18 § 5	Tillägg och ändringar är skrivna med blå text

1 Bakgrund

1. Bakgrund och syfte

I bibliotekslagen står:

17§ Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

18§ Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Kungliga biblioteket (KB) har uppdraget att följa upp hur planerna är utformade och hur de används och är härigenom garanterad för nationell uppföljning, samordning och kvalitetsutveckling.

Kommunens biblioteksplan gäller alla bibliotek i kommunen, inte enbart folkbiblioteken.

Biblioteksplanen ska ge en samlad bild av kommunens biblioteksverksamhet. Planen ska ange inriktningen för biblioteksverksamheten och den ska utvärderas och revideras årligen.

Remissinstanser för planen är:

- Barn- och utbildningsnämnden
- De politiska partier som är representerade i kommunfullmäktige

Planen ska därefter fastställas av kommunfullmäktige.

2 Styrdokument för biblioteksverksamheten

2.1 Bibliotekslagen

I bibliotekslagen anges följande:

- 2 § *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.*
- *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.*
(Svensk författningssamling 2013:801)

2.2 Skollagen

I skollagen sägs följande:

36 § Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.
(SFS 2010:800)

2.3 Kulturavdelningens mål

Kulturavdelningens mål är:

- Läsförfrämjande aktiviteter och projekt med inriktning framförallt på barn och ungdomar.
- Kulturell programverksamhet som visar på mångfald och bredd, både i uttrycksformer och i geografisk spridning över kommunen.
- Stärka bibliotekens roll som demokratiska mötesplatser tillgängliga för alla.
- Arbeta för att minska den digitala klyftan.

2.4 Torsby kommuns värdegrund (2006-10-26)

Kommunen ska arbeta utifrån en värdegrund med:

- Respekt för alla människors lika värde.
- Hänsynstagande till människors självbestämmande, värdighet och integritet i alla situationer.
- Ett respektfullt, jämlikt, empatiskt och engagerat bemötande av människor.
- Verksamheter som genomsyras av en humanistisk grundsyn och att prioriteringar utgår från behov oavsett individens förmåga att uttrycka det.

2.5 Torsby kommuns "Vision och mål 2020"

- I Torsby kommun är det möjligt att förverkliga drömmar
- Bra fritid- och kulturutbud med kommunal stimulans
- Fortsatt satsning på kompetensutveckling

2.6 Regional biblioteksstrategi 2017-2020

I "Regional biblioteksstrategi för Värmland 2017–2020" står följande utvecklings och fokusområden för biblioteket:

- [Likvärdighet](#)
- [Läsfrämjande](#)
- [Biblioteket i samhället](#)
-

2.7 Unescos folkbiblioteksmanifest

Unescos folkbiblioteksmanifest (1994) uttrycker

- att bibliotekets samlingar och tjänster ska omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov ska tjäna som grundläggande princip.
- att folkbibliotekets tjänster ska vara tillgängliga för alla och att det ska göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

2.8 Unescos skolbiblioteksmanifest

Unescos skolbiblioteksmanifest fastslår att skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet och att skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information.

Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande:

- Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.
- Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.
- Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.
- Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer
- Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.
- Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.
- Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning
- Att främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

3 Vad händer i vår omvärld?

Befolkningen i Torsby kommun beräknas minska med **ca 100** personer per år under de kommande åren samtidigt som åldersstrukturen förskjuts och befolkningen blir allt äldre. En stor del av kommunens invånare bor utanför tätorten och biblioteket måste sträva efter att vara tillgänglig för kommuninvånaren oavsett var hen bor.

Den digitala klyftan fortsätter att växa. Att ha tillgång till och att kunna använda digitala medier är ett fokus- och utvecklingsområde för kommunen och för biblioteken. Biblioteken ska också arbeta för att minska den digitala klyftan och bl.a. erbjuda publika datorer och till viss del även handledning för besökaren.

Biblioteken är viktiga mötesplatser, ett demokratiskt rum, tillgängligt för alla; en gränslös mötesplats. Tidsbrist för vissa, mer fritid för andra är ytterligheter som påverkar bibliotekets verksamhet. I Sverige som helhet minskar boklånen men man läser mer. Vad innebär det för biblioteken?

Biblioteken ska värna om sin plats som informationslots, lokalt ankare och kulturhus och arbeta för ett demokratiserat lärande och skapande.

4 Strategier för framtiden

Organisation

Organisationen måste anpassas till personal, befolkningsutveckling, samhällsutveckling och samarbetet inom Bibliotek Värmland ska utvärderas årligen.

Kompetensutveckling

För att möta de förändrade krav och förväntningar som ställs på bibliotekspersonalen krävs kompetensutveckling framförallt när det gäller digital kompetens och MIK, Medie- och informationskunnighet.

5 Barn och ungdom

Förskolan

Högläsning främjar de minsta barnens språkutveckling, skapar läsglädje och stimulerar fantasin. Vuxna har en betydande roll för barns intresse för läsning och därför samarbetar vi med Barnavårdscentralen (BVC) och familjecentralen. *Presentkort på "Barnens första bok" delas ut vid besök på någon av centralerna. Boken hämtas på biblioteket och syftet med detta är att familjerna ska upptäcka och använda biblioteket. Från 2018 får alla familjer hembesök av BVC när barnet är åtta månader. Biblioteket köper in gåvoböcker som BVC delar ut till barnet.*

Samarbete sker också med förskolorna i kommunen, genom bokbussbesök, sagostunder och viss medverkan vid föräldramöten. Förskolorna använder biblioteket som utställningslokal varje vår. Vi anordnar också programverksamhet som t.ex. barnteater eller musikföreställningar.

För att öka tillgängligheten och tillgodose alla låntagare har biblioteket en hylla med specialanpassade böcker, en s.k. "Äppelhylla".

Mål:

- Öka barnens och föräldrarnas intresse för böcker och läsning.
- Öka antalet besök på biblioteket av föräldrar med småbarn.
- Öka antalet utlån av småbarnsböcker.

Strategier:

- *Samarbete mellan BVC, familjecentralerna och biblioteket i form av gåvoböcker till nyfödda barn i kommunen, samt 8-månadersboken.*
- Regelbundna sagostunder på biblioteket och i förskolan.
- Vägledning för föräldrar i barnbokshyllan.
- Bokkassar till förskolan för hemlån.
- Anordna programverksamhet för barn i olika åldrar, t.ex. teater, utställningar, sagostunder, bokprat.

6 Grundskolan

I kommunen finns sju grundskolor. Fem skolor har förskoleklass till år 5. Två skolor har år 6-9. Det finns dessutom en friskola med år 1-6. Grundskolebiblioteken hör till barn- och utbildningsnämnden. I nuläget är skolbiblioteken på två av skolorna bemannade på deltid av behörig personal. Övriga skolor besöks av bokbussen tillsammans med en bibliotekarie och får på så sätt tillgång till boklån och bokprat. Förskoleklasser får introduktion om biblioteket, lånekort och "Barnens andra bok". Skolbiblioteket ska vara ett stöd i skolans pedagogiska arbete och spelar en viktig roll för det lässtimulerande arbetet genom sitt utbud och de kunskaper som finns om lämplig litteratur för den enskilde eleven. Detta sker genom läsprojekt och bokprat. Skolbibliotekarien är en pedagogisk resurs och ska bistå pedagogerna med kunskaper om källkritik och informationssökning. Samarbete sker också med olika ämneslärare genom utställningar.

Mål:

- Stimulera till läsning.
- Driva läsprojekt.
- Arbeta för ett aktuellt bestånd av böcker och andra medier.
- Uppmärksamma barn och ungdomar med särskilda behov.

- Biblioteken ska vara tillgängliga.
- Ge kunskap om källkritik och informationssökning för elever och pedagoger.

Strategier:

- Använda talbokstjänsten Legimus för nedladdning av böcker i arbetet med barn med särskilda behov.
- Samverka med kommunbiblioteket och härigenom vara en resurs för lärarna i deras undervisning.
- Lässtimulans via boksamtal, bokprat och referenssamtal med elever och lärare
- Utveckla bokbussens uppsökande verksamhet.
- Läsfrämjande aktiviteter som bokcirkel och läslov.

7 Gymnasieelever

Biblioteket för gymnasiet är integrerat med folkbiblioteket och ska vara ett stöd för skolans pedagogiska arbete.

Mål:

- Biblioteket ska ge eleverna de verktyg som behövs för att kunna söka och värdera relevant information och för att underlätta för framtida högskolestudier.
- Biblioteket ska vara en resurs för lärarna när det gäller litteratursökning.

Strategier:

- Biblioteket införskaffar den litteratur som behövs för skolarbetet. Vissa läromedel kan lånas in från övriga bibliotek i landet.
- Biblioteket finns tillgängligt för utbildning, stöd och råd för både pedagoger och elever.

8 Vuxenstuderande, högskolestuderande

Folkbiblioteket ska vara ett stöd för de kommuninvånare som väljer att studera vidare. Biblioteket köper in viss kurslitteratur. Elever i den kommunala vuxenundervisningen använder det integrerade folk- och gymnasiebiblioteket på samma villkor som gymnasieeleverna. Stjerneskolans lärcenter finns i bibliotekets lokaler och används av kommunens högskolestudenter.

Lärcenter

På biblioteket i Torsby finns sedan hösten 2018 ett Lärcenter, ett samarbete med gymnasieskolan. Här skapas möjligheter för studier och utbildning på hemorten genom utlokaliserade kurser från bl.a. universiteten.

Folkhögskolebiblioteket

På Klarälvdalens folkhögskola finns ett bibliotek som tidigare var integrerat med kommunbibliotekets filial i Stöllet. Filialen blev nedlagd 2013 och folkhögskolan driver nu biblioteket i egen regi med egen anställd personal.

9 Biblioteksverksamhet riktad till allmänheten

(0 – 111 år)

Folkbiblioteket

I kommunen finns två folkbibliotek, ett i Torsby tätort och ett i Sysslebäck. Biblioteken ska vara tillgängliga för alla kommuninvånare. Verksamhetens mål är att stimulera till läsning och bidra till ökad medvetenhet och engagemang i den demokratiska processen. Biblioteket ska vara en mötesplats för alla invånare.

Biblioteket ska visa respekt för den enskildes önskemål och behov, men alltid se till god kvalitet vid val av medier och aktiviteter. Biblioteket ska ha ett allsidigt mediebestånd, stå öppet för alla och erbjuda sina bastjänster utan kostnad för den enskilde.

Biblioteksverksamheten formas av samspelet mellan brukarna och biblioteket. Det ska vara lustfyllt för allmänheten att gå till ett bibliotek i kommunen. Tillsammans med föreningar och studieförbund erbjuder biblioteket olika typer av programverksamhet riktad till allmänheten.

Mål:

- Att bibehålla och stärka bibliotekens plats som kommunens kulturella nav och demokratiska mötesplats.

Strategier:

- Erbjudna varierad verksamhet, t.ex. föredrag, bokprat för vuxna, bokblogg, programverksamhet, [bokcirklar](#), caféverksamhet.
- Tillhandahålla medier i olika format.
- Erbjudna informations- och kunskapsvägledning.
- Arbeta med information via sociala medier.

Bokbussen

En ny bokbuss har köpts in 2018 och verksamheten fortsätter sitt utvecklingsarbete med en digital hörna och handledning för att minska det digitala utanförskapet.

Bokbussen kör efter ett 4-veckorsschema med drygt etthundra hållplatser runt om i kommunen. Målet är att sprida bibliotekets verksamhet och tjänster till alla kommuninvånare. Genom bokbussen får boende utanför kommunens tätorter tillgång till ett varierat utbud av böcker och andra medier i närheten av sin bostad.

Bokbussen besöker kommunens ytterskolor som en förstärkning av skolbiblioteksverksamheten.

Mål:

- Att sprida bibliotekens verksamhet över hela kommunen.
- Att sprida digital kompetens över hela kommunen.

Strategier:

- Stärka och utveckla bokbussens verksamhetsområde med exempelvis publika digitala verktyg och programverksamhet både för unga och vuxna besökare.
- Bredda och utöka program, service och turlista tack vare Kulturrådsprojektet "Stärkta bibliotek" 2018 - 2019.

Social biblioteksverksamhet riktad till äldre

Målet med verksamheten är att nå ut till personer som behöver hjälp och stöd för att använda bibliotekets tjänster. Låntagare, som inte själva kan komma till biblioteket, kan få böcker levererade till hemmet genom "Boken kommer-service". Biblioteket tillhandahåller även böcker med stor stil, talböcker och lånar också ut särskilda talbokspelare.

På kommunens äldreboenden finns bokdepositioner som byts ut regelbundet tre gånger om året.

Bibliotekspersonal och bokbussen besöker också även kommunens särskilda boenden och gruppboenden för att stimulera till läsning.

Mål:

- Att göra bibliotekens verksamhet tillgänglig för alla.

Strategier:

- Att behålla och utveckla den uppsökande verksamheten bl.a. genom kontakt med kommunens aktivitetssamordnare.

Sjukhusbiblioteket

Biblioteket på Torsby sjukhus fungerar som patientbibliotek och medicinskt bibliotek och har Landstinget i Värmland som huvudman. Det är öppet för patienter, personal och även för allmänheten. Det medicinska biblioteket är till nytta för kommunens vårdstuderande.

Brobergsbiblioteket

Finnkulturforskaren Richard Brobergs boksamling är stommen i biblioteket som ägs av Torsby kommun och som är placerat på Finnskogscentrum i Lekvattnet. Samlingen omfattar litteratur om skogsfinsk kultur, historia, språk- och dialektforskning, etnologi, lokalhistoria och många andra ämnen. Boksamlingen, som är ett referensbestånd, är datoriserat och sökbart via Torsby kommuns bibliotekskatalog. Personal ämnesbevakar och köper in ny litteratur om finnskogen och angränsande ämnen.

Biblioteket på nätet

Målet med verksamheten är att göra bibliotekets tjänster synliga och tillgängliga dygnet runt. Alla låntagare kan låna om, reservera böcker och komma i kontakt med biblioteken via webbkatalogen. Genom Bibliotek Värmland-samarbetet har låntagaren via webben direkt tillgång till ett större utbud än den egna kommunens.

10 Avslutning

Biblioteken i Torsby kommun är och vill vara en del av en snabbt föränderlig värld och har dessutom en viktig uppgift i att överbrygga de digitala kunskapsklyftor som fortfarande finns i samhället. Genom det ettåriga projekt som påbörjats i november 2018 "Stärkta bibliotek" och det tvååriga projekt som inleds i februari 2019 "Digidelcenter" fortsätter utvecklingsarbetet både på biblioteken i Torsby och i Sysseleback och i bokbussen.

Biblioteken i Torsby kommun ska genom olika verksamheter, i enlighet med Bibliotekslagen § 2, fortsätta att "främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla."

(Svensk författningssamling 2013:801)